

TARA NOASTRA
FOAIA POPORALĂ A
„ASOCIATIUNII“

REDACTOR:

OCTAVIAN COEA.

CUPRINSUL:

	Pag.
Teatru	567
A. P. B.: Achim Filăru	568
Comuna „Viitorul“	571
Alex. Ocnean: La școală!	574
Delasântioana: Ceva despre meseriași	575
Deprinderi rele	578
Din popor	580
Știri	580

Înștiințare.

Rugăm pe toți câți au binevoit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament.

Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.

Cetitorilor.

Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărănimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.

Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.

Abonamentul e pe an 4 cor.

Pe jumătate de an 2 „

Pe trei luni 1 „

Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“. Sibiu — Nagyszeben. Asociațiune.

Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărănimea — preoții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărănimii. Indesebi primim bucuros articole cu povește economice, precum — și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.

Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.

ȚARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.”

<p>Abonamentul:</p> <p>Pe un an 4 cor. Pe o jumătate de an 2 „ Pe trei luni 1 „ Pentru România 6 Lei</p>	<p>REDACTOR: OCTAVIAN GOGA.</p>	<p>Redacția și administrația: Sibiu (Nagyszeben) Str. morii, 6.</p>
--	--	--

TEATRU.

Noi, Românii din Ungaria, n'avem teatru; avem însă așa numita «*Societate pentru crearea unui fond de teatru român*», înființată la anul 1870. *Fondul* societății, adunat din dărnicia publicului nostru, era la Iulie 1905 K 365,078-73.

Această societate este tot așa de puțin cunoscută marelui public românesc, înțelegem țaranul nostru, ca și «*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*».

Abia în anii din urmă a început această societate să împrăștie raze de lumină și căldură și în masele largi ale poporului, mai ales: prin tipărirea unei *biblioteci* (repertoriu) *de teatru* și prin *creșterea unor puteri harnice*, cari să cultive arta (meșteșugul) teatrului la noi.

Alte popoară își au de veacuri teatrele lor statornice și actorii (teatraliștii) lor neîntrecuți. Și cu cât un popor e mai înaintat în cultură, cu atât are mai multe și mai bune teatre. În Ungaria se află teatre în mai multe orașe. Micul popor săsesc își are teatrul său în Sibiu. Noi abia am isbutit să ridicăm aici, în Sibiu, o modestă scenă în sala cea mare din casele Asociațiunii, și ici-colo, și pe sate, câte o mică scenă.

În anul 1904—1905 s'au dat la noi 166 serate teatrale în orașe și la sate.

De sine se pricepe, că și aceste începuturi, datorite mai ales zelului învățătorilor și preoților noștri, sunt bune, și ei își vor face un merit urmând a desvoltă acest început.

Ca un început mai mult promițător pentru desvoltarea teatrului la noi se poate socoti lucrarea domnului

Zaharie Bârseanu, care cutreeră ca un apostol toate centrele românești, luminând mintea, încălzind sufletul și făcând totodată școală în direcția teatrului.

Ar fi greu să talmăcim pe înțelesul țăranului însemnătatea teatrului. Nici nu vom încerca să o facem aceasta acum.

Timpul ne va arăta tuturor însemnătatea cea mare a teatrului; căci el este, pe lângă școală și biserică, cel mai de seamă așezământ pentru luminarea și înnobilarea omului.

De astădată dăm loc piesei de teatru *Achim Filăru*, compusă de dl *A. P. Bănuț*, bursierul soc. noastre de teatru. Prin ea și cele ce vor urmă voim să împrietinim pe cetitori cu literatura teatrală.

ACHIM FILĂRU.¹

— Despre oameni și datini. —

Monologul I.

Scena reprezintă antișambra avocatului Dr. Drălea. În fund și la stânga ușă, la dreapta un geam. De-asupra ușei din fund, se vede firma avocatului, pe-o placă de porțelan. În colțul din stânga o măsuță, în jurul ei câteva scaune, la dreapta o sofa.

Achim este un țăran între 60—70 de ani, purtând costumul următor: Pălărie de păslă vechie și unsuroasă, cămașe albă, clicin sein, șerpar lat roșu, cioareci albi, cizme cu tureci înalți și moi. La stânga are-o traistă de piele, în ea cu o ploscă de rachiu. În șerpar pipă, iască, cremene și-un jăscău de tăbac. Mască: plete lungi sure, mustață tăiată scurt și ras. Dreapta, stânga dela actor. După ridicarea cortinei:

Achim (bate la ușa din stânga, apoi deschizând-o își arată numai capul, pe urmă intră încet și greoi, încearcă de repetite-ori să închidă ușa, dar nu izbutește. Jumătate spre public):

Par'că-i făcătură! (Își ia pălăria din cap și și tocmește pletele. Uităndu-se speriat la dreapta: Oar' bine-oi fi nimerit? (Se retrage doi pași

¹ Deoarece acest monolog în jargon apăruse acum doi ani în „Poporul Român“ ca foileton și numai grație împrejurării că n'aveam altceva mai bun a mână, însă nu cu gândul, ca el să fie jucat de diletanții noștri, — acuma, upăce am aflat că el s'a reprezentat în mai multe locuri, chiar la orașe, unt silit să-l retipăresc, fără sumedenia de greșeli cu care-a apărut întâiașdată, și să-i dau o formă cu care cutez în fine să-l pun în mâna celor ce-ar dori să-l mai joace.

Succesul ce l-a avut într'un loc, unde fusesem întâmplător de față, mă îndeamnă să promit încă altele trei cari îi vor urmă în curând sub titlul: *Achim Filăru: Despre bătaia Franțogului la Măilat* (Monologul II); *Achim Filăru: Despre America* (Monologul III); și *Achim Filăru: Despre „Așezăciunea pintu cultivarea poporului românesc“* (Monologul IV). Rog pe toți Domnii cari vor să-l mai reprezinte, să uzeze numai de numărul actual și cei următori ai „Țării noastre“.

și-și curăță cismele de tină, răzându-le de ciomagul puternic ce-l ține 'n mână Uităndu-se în pământ, mai mult pentru sine): Tii, ce pic, ce uriciune de vreme! Doamne mare ți puterea! Pe aci — pe-aci să nu pociu trece părău drept Ghiț-al baciului... se umflase ca Oltu! (Zărind firma avocatului, s'apropie un pas și citește silabizând): D-r-u-l... D-ru l-e-a... Ciudat mai scrie, ice-că Drulea! (Se întoarce și observă publicul): Noa, și mai bunăvremea să dea Dumnezeu-drăguțu, oameni buni, ... da aci erați și Dumneavoastă? Fîrea-ți cu iertare c'am tunat așa ca mutu, că cu atâta cotitură și sucitură câtă-i în casa asta, n'am ținut sama zău-io, ... da... n'oi avea pricină că 'ntreb: tot la arvocatu îți fi vient și Dumneavoastă?! (Aprobând, ca după un răspuns afirmativ): Ia, ia, vezi-bine, cu belele, cu acătățuri, căz de alta de ce l-ar căută omu pe potracăr?

Apăi așa-i noa, câte-odată le facem și mai cărlöbate, al-mintrelea de unde ne-am mai înrăi traiu 'n lumea asta frumoasă! De una ce să zic, că și potracărilor le caută să trăiască de undeva, măcar io, ca un cap de om, cât sunt, îl lăsam frumușel să iasă la pinsie, că nu l-am hărănit până 'n ceasu de față nici cu preț de-o cofă de bucate. Da iacă că m'o 'ntors pacostea și pe mine! Vorba popii Tănase dela noi — îți fi auzit de Dumnealui — om așa de sama mea,.. mai în ai, cum ar veni cuvântu, da bărbat blagoslovit și cu dar, de mai dar nu crez că are vr'un duhovnic din scaunu nostru. Ș'apoi săritor, la o 'ntâmplare, nu numa cu vorba, c'aia-i mai lesne, da cu fapta. Te-ai incurcat cumva, ... de nu te-o descurcă popa Tănase, nu te mai descurcă om pământean și nici în calea 'n care te-o așeză el, nu te poate așeză altă făptură. Apăi chiar despre partea vîersului, par'că-i o armonică, așa răsună de cu dulceață din sfântu altar. Noa cum zic, Dumnealui ne spuneă într'o zi, — că nu-i scump la vorbă, nici fudul să s'amestece cu prostimea la câte-o taină, pe cum văz că-s domnișorii heștia cari ies acuma de prin școli, că trec pe lângă om, ca pe lângă o tufă de scăeți — zice, adecă părintele Tănase: „Mă Achime, ... toate, și bune și rele, toate din borese să trag. Că muierea nu-i făptură ome-nească 'ntreagă! Căz, vorba, o spune chiar și sfânta scriptură că-i făcută așa la iuțeală, numa dintr'o coastă!“ Ș'apăi rade și Dumnealui.

Adecătelea gluma-i bună — ea, că-i trecătoare, da câte-o fămee, în credință vă spui, te face din citav neom... zău așa! Păi nu te du mai departe omule, aci-i Nica lu Văsăi, om în toată firea, gospodar în rând cu oamenii... 'păi nu ș'o dus de-acum trei ai în America?... și dusu-i! Ba că l'ar fi pustiit legănatu hăl pogan al apii, ba c'o căst în căzanu din fabrică... aaașă?!... vorbe boresești! Știu-io treaba, că-mi spuneă mie omu, ice, mă duc nene Achime, cât oi vedeă cu ochii, ... io cu harpia asta nu mai vreau să dau față câte zile-oi aveă. (Tainic.) I-se mosorăse sângele la inimă, bietului Român, de-atâta haram de trai urât și numa 'ntr'o zi o luat o razna 'n lume. Noa așa-i pricina, pricepi-mă?... (O leacă de pauză, vocea domoală.)

Io-unu nu m'aș putea plânge, măcar avut-am val și năcaz destul, c'am avut trei muieri și trei rânduri de copii. Nouăsprzece capete am prăsit dela tustrele, drept noa că numa unsprezece-mi trăiesc. Da fie, că destui-îs. Să mă fi întrebat cineva așa cu degrabă: „pe ăsta cum îl chieam?”... în crucea mea că nu știam. Sara, când ne venea rându să ne-așezăm imprejuru mesii... ia, da zi-că 'ncăpeau... vr'o patru-cinci mâncau pe lăiți, pe unde-apucau. Ș'apăi eră vorba că 'nvârtește-te fârtate Achime, ca să te-apuce primăvara cu grâu în jăgnită și cucuruz în pod! Ce stai a te socoti om de Dumnezeu, că sta să-ți mance și perii din vârful capului.

Oi fi dus'o-io așa un știuc de vreme, numa am început a vedeă dela un loc, că-i rău de mine! Nu eră treabă nici-cum: mă cufundam pe uscat. Azi rău, mâne rău, poimâne tot pe-ai urmă, num-o odată am zis: „holt, că nu-i rând și socoteală bună! Păi tu te ai țineă om cuminte și pecum s'arată la sfeteală, ești al mai prost din satu ăsta. Să țai tu aci grămadă pe capu tău atăta târhat de copil?! Stăi, că curăț eu ăurtea de vorbă fără ispravă.” Și num'odată ți-am tras din hei trei feciorași mai zmulși trei slugulițe ș'ele două capete de copile le-am băgat slujnicute 'n Cohalm.

Și nu mi-ți crede, da nu vă grăesc minciună: primăvara am vândut bucate de-o sută bună. Ba prinsesem și io o leacă de inimă, c'aveam hodină seara când veneam din câmp ostenit — mort. Nu mai eră tîmbălau și olălau de-al'dată, că eră la noi ca 'n minajărie. Urlă ca lighioanele sălbatice de 'ntrase vecinii 'n groază. Boreasa tot una, cu gura pe mine: „că-ice, ție nu-ți pasă, îi lași aci 'n capu meu de mă 'ncărunțesc cu zile!” Și-atăta mă tot ciorovăia; până mă tulburam înlăuntru și-unde nu ți-i luam la falangă, maica mea! În câte trei rânduri îi imblăteam numa 'ntr'o sară!

Da cum zic, mă limpezisem de zarvă și până să cam bag bine sama, începuse a răsări nălțșori ca cucuta și când mă țineam că-s plin de ajutor, eacătă-tee: erăm incunjurat de ficiori de 'nsurat și fete de măritat. Acuma ven'ă vorbă, că țin'te bine mă Achime! Că nu eră glumă! Da mulțămesc hălui de sus (și face cruce) că le-am plinit și io rându, cum îi obicei 'ntre oameni. Să-i fi căutat cât a-și fi vrut și nu-mi găsiam gineri mai zdraveni, oameni cu scaun la glagorie și harnici de-a să 'nvirti 'n lumea asta rea (scoate pipa ș'o ține 'n mână).

Că nu mai e lumea ca 'nainte. Ce, da numa decând știu io, și s'o schimbat chiar cu totu fața pământului. Mașini de foc, de 'mblătit, de secerat, de sămănat, ba ice-c'ar fi și pluguri cu abur în țara nemțească. Minune mare! Mă tot uit și la caru ăsta de foc și mă gândesc: te pui tu sara în iel aci la boctăria Homorodului și dimineata te dai jos în Peșta. Doamne-drăguțule! Noa, mașinistu ăla încă caută să fie om învățat tare. Apoi alta de te ia mirarea... nu știu vâst-a-ți!? (începe a-și umplea pipa cu ogodul).

(Va urmă).

COMUNA „VIITORUL”.

XIV. Soția preotului ca învățătoare.

A fost un noroc nespus de mare pentru comuna «Viitorul» că și tânăra preoteasă, întocmai ca și preotul, eră stăpânită de aceleași gânduri și porniri bune pentru înaintarea poporului din comună.

A învățat carte multă la oraș și s'a pregătit și ca să poată fi învățătoare. D-zeu însă a hotărât altcum: a devenit soția preotului din «Viitorul».

Fiind fată de preot a învățat dela mamă-sa toate lucrurile trebuincioase unei bune economie.

A deprins lucrarea *lânei*, cultivarea și lucrarea *cânepii* și *inului*. A deprins *torsul*, *șesutul*, *croitul cusutul cu mașina ș. a.*

A deprins cultivarea *legumilor și florilor*, *mulgerea vacilor* și *economia laptelui*, *cultura galițelor*, *facerea pâinii și gătirea bucatelor*.

Afară de aceste eră obicinuită la *spălatul rufelor*, și *curățenia casei*, nu mai puțin știă cum trebuie *crescuți copiii* și cum sunt de a se povățui oămenii mari.

Pildele de jertfire ale soțului său pentru binele poporului au îndemnat-o să pornească și dânsă un șir întreg de lucrări folositoare.

Cu orice prilej *sfătuieste* și *îndeamnă* femeile să umble pe calea binelui, să fie harnice, cruțătoare, cu frica lui D-zeu ș. a.

Mai mult însă a isbutit să facă o întoarcere spre bine prin *pildele* sale, făcându-se de bunăvoie învățătoare, fără plată, a fetelor și femeilor din comună.

Cu ajutorul căsenilor samănă un loc mai mare ca de obicei cu *cânepă*, iar altul cu *in*, și ia parte la toate celelalte lucrări, începând cu plivitul, culesul, uscatul, topitul și celelalte. Ia parte la *torsul cu roata*, la *urzit*, *șesut*, *înălbit* ș. a. Totașa urmează și la lucrarea *lânei*. Mai târziu *croiește* și *coasă cu mașina*.

Sătenele văzând această pildă frumoasă, din an în an au început și ele a stărui tot mai mult în lucrarea *cânepii*, *inului* și *lânii*, cumpărând *bumbac* numai pentru cele mai neapărate trebuințe Pe câteva fete le învață să coase cu mașina și să croiască. Pe urmă acestea își cumpără *mașini de cusut*.

La sfatul dânzei se introduce în cele mai multe case *roata de tors*, mult mai spornică decât anevoioasa furcă; apoi și un *războiu* cu care se lucră mai ușor și mai cu spor.

Pentruca covoarăle, măsurile, cămeșile, fețele de perini ș. a. să fie cât mai frumos împodobite cu alesături și cusături a pus la îndemână tuturor *albumul său de țesături și cusături*.

Avea preoteasa și haine, așa numite nemțești, pe modă; dar mai mult se purtă în port românesc. Pe urma ei și femeile și fetele țineau cu îndărătnicie la port, pe care din an în an îl scoteau tot mai draguț și mai cu gust.

Pentru vinderea prisosului de țesături și cusături preoteasa se pune în legătura cu negustorul Cornel Florescu din orașul S. Acest negustor izbutește să introducă țesăturile frumoase din «Viitorul» nu numai în orașul unde stă el, ci și în alte orașe din patrie și din țări străine. Nici nu a fost prea greu acest lucru, pentrucă: *covoarăle, măsurile, perdelele, ștergarele*, ș. a. erau nu se poate mai frumoase și trainice, așa că cine le vedea nu-l lăsa inima să nu cumpere ceva.

O altă cale pe care vrednica preoteasă a început să facă schimbări înspre mai bine a fost *cultivarea legumilor și florilor*.

Dupăce, cum s'a spus în alt loc, oamenii și-au închis cât de cât grădinile, preoteasa a început să învețe femeile și fetele cultura legumilor și florilor.

Încă de toamna a înduplecat pe o parte a femeilor să sape adânc cu hârlețul, măcar o parte a grădinei, dupăce mai întâi au gunoit locul din greu. Peste iarnă săpătura a degerat și s'a mărunțit, așa că primăvara s'au putut pune: cartofi (crumpene) morcovi, pătrângei, ceapă, sălata, curechiu, cărălabă, pătlăgele ș. a. iar la intrare în grădină și pe marginea cărărilor flori: busuioc, măgheran, garoafe, petonii, rujulițe, georghine, rozetă ș. a.

Ori ce lucrare se începea în grădina preotesei, unde se spune și arată femeilor ce să facă și cum să facă. Pe urmă fiecare făcea cu înlesnire. Sămânța s'a cumpărat din partea băncii, și în anul întâi s'a dat de cinste tuturor femeilor cari au început să-și cultive grădina. Răsadurile de legumi și flori în mare parte sau prăsit în grădina preotesei și din ele s'a dat tuturor.

Mai târziu preoteasa a învățat femeile cum să plivească, cum să răsădească și peste tot cum să îngrijească legumile.

Când legumile erau bune de întrebuițat în bucătărie, le-a învățat cum să le întrebuițeze mai bine, gătind bucate gustoase.

Spre toamnă preoteasa a arătat cum trebuie culeasă și îngrijită sămânța de legumi și de flori, și cum se adună și ierneză legumile.

În anul al doilea nu a mai fost așa greu. Femeile au început să învețe și unele dela altele. Ce ele nu știeau, le arată preoteasa.

Cu timp grădinile de legumi și flori din «Viitorul» erau toate cultivate așa că oamenii aveau legumi nu numai pentru casă, ci și de vânzare.

Astfel grădinile au ajuns cu timp să fie un loc folositor și plăcut; iar lipsa a început să-și caute cale în alte părți.

După aceste porniri și izbânzi bune preoteasa stăruie și pentru îndreptarea altor lucruri.

Bine știă dânsa că cele mai multe sătence, și când au din ce, nu pot să gătească o mâncare bună. Astfel le adună la sine și merge însaș pe la ele, stăruind să facă un pas spre mai bine și în *gătirea bucatelor*.

Le învață cum trebuie să fie îngrijite *laptele* și cum să scoate din el *untul, zmântâna, cașul și urda*.

Le povățuiește cum trebuie îngrijite *galițele* și cum e de a se îmbunătăți soiul lor. Nu scapă din vedere însemnătatea în economia casei: a *râmătorului* (porcului) *poamelor*, a *mierei de albine*, a *legumilor*, a *oleului* ș. a.

Le îndrumă pe femei cum mai ales să gătească și din puțin o mâncare bună.

Le dă povețe pentru *hrana în posturi*, despre nutirea *copiilor mici*, a *femeilor în stare binecuvântată*, și în *timpul cât dau țată*.

În legătură cu aceste le dă povețe cum să se ferească ele de *beuturi* și cum să-i ferească pe copii și pe ceilalți căseni. Le spune că *cea mai sănătoasă beătură este apa*, și că dacă omul se hrănește bine, cu bucate gustoase și nutritoare, poate să trăiască și munciască vieața întreagă, fără să bea altă decât apă.

Cu orice prilej le spune cum trebuie să-și îngrijească *bolnavii*, și să nu meargă la *boscoane*, ci să ceară sfatul și ajutorul *doctorului*.

Afară de cele înșirate până aici, preoteasa dă povețe pentru *curățenia*, trupului, a caselor, a hainelor, a vaselor și a curții. Dă apoi o însemnătate deosebită *creșterii bune a copiilor* și le pune la inimă să se ferească de *risipă* și de *lux* (fală) în îm-

brăcămintе, în împodobirea casei, în mâncări și beuturi. Lucru înțelept este ca: *nime să nu se întindă mai departe decât îi ajunge straiul.*

Lucrarea aceasta, împreună cu multe jertfe, a preotesei a fost ca o ploaie mănoasă după o secetă îndelungată; întreagă fața lucrurilor din comună a început să se schimbe înspre bine și darul lui D-zeu să se reverse din belșug asupra tuturor locuitorilor.

LA ȘCOALĂ!

Prima zi a lunii Septemvrie ca un bun sosit bate la ușile școlеi. Ea ar trebui să fie pentru toți o adevărată zi de sărbătoare; dar, vai, ea în multe locuri e o zi de durere și amărăciune.

Școlarii, cari nu știu judecă foloasele școlеi o socotesc de un adevărat chin. Nu cugetă decât la libertatea ce au să-o piardă. Iși plâng jucăriile de pe acasă și nu se bucură de cele noauă: de carte, caiet și ceruză. Pe cele dintâi le socotesc de prietini, pe aceste de dușmani.

Această împrejurare însă nu ne întristează, căci micii școlari în scurt devin bunii prietini ai cărții și ai școlеi. Jocurile și jucăriile le uită. Cetățile zidite din bucăți de piatră și tină acum vin zidite cu creionul pe hârtie. Direcțiunea apei îndreptată pe alvia unui pârăuș, devine înlocuită pe hârtie cu peana, — și astfel micii școlari pe neștiute, pas de pas, se luminează.

Ne doare însă și mult ne întristează, când vedem, că aceasta cauzează supărare și amărăciune părinților. Câți părinți nesocotiți n'auzim înjurând școlă, chiar și azi, când știința e doamna lunii! Câți părinți nu văd în școlă un dușman, care îi răpește pruncul pe care îl folosea la păzitul vitelor! De câteori nu auzim, din gura tatălui nesocotit, că doar el încă nu știe carte și totuș trăiește! Ba adesea ne sună la ureche vorbele sfâșietoare ale mamelor, cari fără sfială aruncă vorbele nesocotite, că de ce să-și învețe fetele la școlă, că nu le face preutese sau dascălițe? Iată judecata slabă a unei mame nesocotite, care nu vede că prin învățatură omul își face traiul mai ușor, sufletul mai nobil și mai virtuos. Această femeie nu se cugetă, că și copila ei are să ajungă mamă, și nefiind bine crescută nu-și va putea implini chemarea sa de mamă, pe carea atât de frumos o zugrăvește un mare dascăl prin cuvintele: *„Că mama bună e cununa și totodată păzitorul moralei; ingerul păzitor și nobilitător al familiei. În familie apare chemarea divină a mamei și această nobilă chemare nimic nu o poate înlocui.”* Cum va putea să și implinească o mamă chemarea sa, dacă ea e lipsită de școlă, care e lumina și izvorul științei și al binelui.

Intâmplările zilei ne arată, că popoarele lipsite de învățatura școlii sunt atât trupește cât și sufletește cele mai inapoiate.

Nu ne cuprinde fiori numai văzând chipul murdar și sălbatec al țiganilor corțurari? Oare, care popor făptuiește atâtea omoruri și jafuri, atâtea rele și păcate, ca poporul țigănesc? Și nu altă decât lipsa școlii și a învățătorei ducă pe acest neam nefericit la atâtea fărădelegi.

Dar să lăsăm Țiganii și să vedem ce se petrece în unele sate de ale noastre. Nu vedem între oamenii noștri: bețivi, curvari, furi și ucigași? Oare ce poate fi cauza de aceste rele sunt înrădăcinate în unele familii? Nimic alta decât lipsa de școală! Mulți părinți își macină în cărcimă frumoasa avere moștenită; iar familia lor ajunge pe drumuri.

Nu vedem mame, cari prin o vieață ușuratică pun sfârșit fericirii și liniștei casnice? Și tot numai lipsa de școală îi aruncă pe acești nenorociți în noroiul crimelor și fărădelegilor.

Dacă acești nefericiți ar fi împărtașiți de roadele școlii, de sigur nu ar ajunge pe acest povârniș. De sigur, că bețivul nu ar fi căutat plăcere în aerul stricat al cărciumei, ci prin cetitul cărților și-ar fi adunat povețe pentru vieață. Furul și ucigașul nu râvneă la vieață și averea străină, ci cu ajutorul învățătorei câștigate în școală își căută traiul vieții pe căi cinstite. Femeia ușoratică nu află bucurie în plăcerile trupești, ci în creșterea morală a copiilor săi.

Să ne dăm copiii la școală pentrucă în ea se revarsă toată lumina asupra lor. În ea primesc povețe cum să trăiască și cum să-și agonisească traiul vieții. Ea îi îndrumă pe căile bune și plăcute lui Dumnezeu din frageda copilărie și până la adânci bătrânețe.

La școală dar!

Aug. Ocnean.

CEVA DESPRE MESERIAȘI.

II.

Să facem acum un pas mai departe.

Am spus, că formarea clasei de mijloc este un lucru de mare folos pentru înaintarea poporului nostru în bunăstare, numai cât ea trebuie sprijinită din toate puterile, până să ajungă la înălțimea claselor de mijloc ale conlocuitorilor noștri din această țară. •

Și într'adevăr, noi numai atunci ne vom putea mândri cu o astfel de clasă de oameni, când ei vor ști și vor putea deasemenea să se mândrească cu obârșia neamului lor, când ei se vor simți mai cu seamă fericiți și mulțumiți în mijlocul nostru,

când ei în tot timpul și peste tot locul se vor arăta ca Români, numai ca Români!

Nu-i vorbă, până acum nimenea n'are cuvânt să se plângă în această privință despre meseriași, cu tot sprijinul slab ce li-se dă. Dar oare fi-va pe viitor tot așa?

Iată o întrebare care trebuie să pună pe gânduri pe binevoitorii meseriașilor români!

Vânturi turbate bat în taberile meseriașilor din întreaga lume.

Făgăduieli mari de mai bine se trimbiță în lumea meseriașilor de pe toată fața pământului.

Luptă inverșunată s'a încins între capital și muncă; o armadie întreagă stă în șir de bătaie; dar pe steagurile acestei armadii nu stă scris: patrie, națiune, biserică, — ci stă ceva care seamănă cu: *gură de om, gură de câne, cere pâne!*

Nu-i treaba noastră să căutăm, dacă bine se face ce se face în tabăra meseriașilor altor națiuni sau altor popoare din întreaga lume și nici n'avem dreptul s'o facem aceasta aci.

Totuș se naște o mică întrebare de o foarte mare însemnătate, și adevărat:

Ce facem noi, când și puținii noștri meseriași vor fi atrași de răsunetul acelei trimbiți?

Cel puțin la alte popoare între meseriași stă în locul prim lupta într-o calfă și măestru.

Dar la noi?

La noi dacă măestrul e sărac, apoi urmează, fără doar și poate, ca calfa să fie și mai vai de lume.

Și așa stând lucrul, nu trebuie să ne prindă mirarea, dacă într-o bună zi, venind un puvoiu năvalnic, va duce cu sine toată clădirea, la care oameni de bine au muncit atâția ani. Atunci se vor ineca în aceeași vultoare măestrul cu calfa, căci puțină, foarte puțină deschilinire este la noi între unul și altul; ei își împart pânea frățeste: când unul rabdă, celalalt bate toba 'n fereastră și visează cai verzi pe păreți.

*

Am făcut o mică abatere dela cele ce voiam să le spun, cu gândul că voiu atrage luarea aminte a celor chemați asupra unei primejdii care rânjește la noi.

Să trecem dar la cursul ideilor noastre.

Cumcă meseriașul român n'ar putea lucra tot așa de bine și de frumos ca oricare altul, este o curată născocire în ziua de astăzi!

Luăți pe tipograf, pe legătorul de cărți, pe croitor, pe cismar, pe faur, pe rotar, pe curelar, etc., etc., de-arându-l și asemănați lucrul lor cu oricare altul și dacă cumva nu va fi mai tare și mai frumos lucrat, apoi la fel este de sigur.

Ceeace ne doare pe noi nu este dar faptul că nu știm face lucru bun și frumos, *ci că de cele mai multeori n'avem din ce-l face!*

Măestrii noștri, afară de vre-o câți-va, sunt săraci și n'au mijloace de a se avânta așa după cum ar dori ei în prosperarea meseriei lor.

Ei știu lucra, știu juca, știu declamă, știu, dacă vreți și mai mult, să joace chiar teatru ca domnii cei mari. — *dar n'au capital să-și întindă comerțul meseriei lor, și doamna măestriță, dacă e româncă, încă foarte puțin poate să aducă cu sine la înmulțirea acestui capital.*

Prin urmare ceva trebuie făcut!

Organizația meseriașilor noștri trebuie îndreptată pe calea culturală-economică, dupăcum este și cea a plugarului nostru.

Trebuie adecă să se lucre în felul de a face din copilul venit dela sate un om care să se știe purtă în lume, *dar nu mai puțin trebuie să se lucre într-o a i-se pune la îndemână mijloacele trebuincioase ca să ajungă și la o stare înfloritoare*; căci cu declamații și cu jocuri nemțești și franțuzești greu va crește domnul maistăr cei 6—8 copii, pe cari îi aduce doamna măistriță drept zestre iubitului său bărbat.

Iată deci, că de aci ar rezulta să se caute mijlocul, ca toți binevoitorii clasei de mijloc, domni mari, meșteșugari și economi să-și dea mâna și să se însoțească într'o mare reuniune, care să aibă de scop protejarea meseriașului român: *prin înființarea unei bănci care să aibă în primul rând scopul de a le pune la îndemână procurarea materiei brute cu un preț cinstit, care să le crediteze cu mici dobânzi capitalul de lipsă pentru desvoltarea branșei fiecăruia și care să stăruie ca marfa lor să fie în primul loc cumpărată de Români, cu astfel să rămână banul românesc, agonisit cu atâta sudoare, în pungă românească.*

Aceeaș reuniune să îngrijască apoi și de plasarea meseriașului român în locuri priincioase, cum de altfel s'a vorbit prin gazete de câtră oameni cu dragoste față de meseriași; aceeaș reuniune să cante a-i strânge pe toți la sânul ei ca o mamă, ca să nu atingă *pe nici unul* ispita de a părăsi leagănul neamului nostru; ca să nu-i ajungă ispita de-ași întoarce față de câtră razământul de veacuri al poporului nostru, de câtră

buna și totdeauna alinătoarea de dureri: *sfânta noastră biserică*; ca să n'ajungem zilele amare de-a vedea nădejdea viitorului uitându-și limba și, înstrăinată dela trunchiul poporului nostru, bătându-și joc de opinca în care a crescut cât a fost mic.

Căci, decât să mai ajungem așa zile amare, apoi tot mai bine-ar fi să-l lăsăm pe Ioniță, pe Niculiță, pe Toderuț, etc., în satul lui, lângă opinca cu năcazurile ei, în loc să-l aruncăm în valurile lumii și să-l pierdem dela inima noastră.

Sunt aceste lucruri adânci peste cari n'ar fi bine să se treacă așa ușor, sunt lucruri pe cari dacă nu le cernem de cu vreme prin sâta minții, apoi începe a crește pălămida peste ele și atunci cu greu se va găsi grădinar care să o plivească!

Dar, cu voia onoratei redacțiuni, va mai urmă.

Delasântioana.

DEPRINDERI RELE.

Locuiesc la oraș. Locuitorii sunt: Unguri, Nemți și Sârbi. Românii sunt așa de puțini că se pot număra pe degete.¹ În jurul orașului însă sunt multe sate românești, sate avute și fruntașe, cu 5—7 mii locuitori. Acestia zilnic cercetează orașul, unde își fac cumpărăturile trebuincioase — de multeori fără de nici un rost, fiind acele lucruri de fală și măreție — unde își valorază (vând) produsele agricole (grâu, cucuruz și altele), apoi aici e tribunalul, judecătoria cercuală și alte oficii, cu cari au afaceri. La tot pasul întâlnim deci, țărani și țărance române.

Infățișarea lor însă e nespud de tristă, e chiar respingătoare, căci îmbrăcămintea lor lasă foarte mult de dorit.

Țăranii și țărancele noastre adecă, au acel rău obicei, că atunci când merg la oraș, *îmbracă cele mai rele haine, îmbracă zdrențe!*

Vara, cămeșile lor sunt murdare, sunt negre de pulbere, iar iarna, cojocul și cioarecii sunt numai cârpituri. De multeori lipsesc chiar bucăți întregi din îmbrăcăminte.²

Această împrejurare încă e un motiv însemnat, că țăranul român e desconsiderat, e batjocorit, e huiduit, e disprețuit de toți străinii, până și de copii.

Oare n'are țăranul român îmbrăcămintea indestulitoare, cinstită? Oare portul nostru românesc e atât de urgisit, de respingător, că noi, din vina lui trebuie să suferim rușine?

¹ Ar trebui să fie cu mult mai mulți Români, ei însă de zeci de ani mereu se sârbizează. Aceasta se întâmplă și astăzi — căci, durere și rușine nime nu se interesează de ei, deși avem aici parohie ortodoxă română.

Nota autorului.

² În cele mai multe părți locuite de Români nu întâlnim acest obicei rău.

Red.

Nu, țăranul român cheltuește mult, foarte mult, chiar prea mult pentru îmbrăcăminte, portul nostru național e cel mai frumos port, avem însă un obicei rău: în mijlocul nostru s'a incubat o deprindere păgubitoare prestigiului, cinstei neamului nostru românesc.

Acest rău obicei e, cum am zis mai sus, că atunci, când mergem la oraș, îmbrăcăm cele mai proaste haine ce avem, și prin acest fapt ne facem de batjocura tuturor străinilor, cari de altcum, știm, că nu se uită cu ochi buni la noi.

Îmbrăcăminte înaltă mult cinstea omului. Badea Ion e țăran fruntaș. În ziua de Crăciun, a îmbrăcat cojocul nou, cioarecii noi, căciula nouă, opincile nouă, și merge la biserică. Când îl vezi așa îmbrăcat, ți-e mai mare dragul să te uiți la el. Îmbrăcăminte lui ți-a impus, cu sfială îl agrăiești, și-i dai cinstea cuvenită. Iți zici: „Omul acesta are stare bună, el e îmbrăcat bine, el trebuie să aibă și ceva învățătură“. Să întoarcem însă foaia. Badea Ioan merge la oraș — între străini. Amăsurat răului obicei, el a îmbrăcat un cojoc numai cârpituri, cioarecii tot așa, opinci și mai prăpădite. A îmbrăcat hainele pe cari acasă numai la lucru le întrebuintează, și numai atunci, când e ploaie, când vremea e urâtă. Gândești că e lipit pământului de sărac, gândești că e un cerșitor, și din această pricină el e disprețuit, batjocorit și huiduit.

Să ne aducem numai aminte, că atunci, când întâlnim, când vedem un om necunoscut, în cea dintâi clipă îl judecăm după îmbrăcăminte lui. Tot astfel să ne aducem aminte, că atunci, când în casa noastră vine un străin, îmbrăcat bine, noi, fără ca să știm, că cine e, și ce voește, îi eșim în cale, îl poftim în-lăuntru, îi dăm cinste, căci îmbrăcăminte lui ne-a impus; când însă, în casa noastră vine un străin îmbrăcat rău, încruntăm din sprâncene și zicem în noi: „Oare ce vrea prăpăditul acesta?“

Astfel ne judecă și pe noi străinii. Judecata lor însă e cu totul altcum, când suntem bine îmbrăcați. Le impunem. Ne dau mai multă cinste.

Prestigiul, cinstea neamului nostru românesc cere dela noi, ca odată pentru totdeauna să părăsim acest rău obicei, și să fim cu mai multă grijă la îmbrăcăminte noastră, când mergem între străini.

Aceasta nu însemnează, că să îmbrăcăm cele mai bune haine, hainele de sărbătoare. Lucru de frunte e, *că îmbrăcăminte noastră să fie curată și întreagă.*

Așa să facem!

Alex. Țințariu.

DIN POPOR.

Sus pe casă la badea
 Cântă cucu și mierla;
 Cucu gros, mierla suptire
 Tot de-a noastră despărțire;
 Cucu gros, mierla 'ngânat
 De jale și de bănat,
 Că bădița m'o lăsat.

Cântă cucu'n codru des
 Hiriș (frumos) drăguț mi-am ales
 De i-oi vedeă mintea bună,
 L-oi iubi un an, ș'o lună;
 De i-oi vedeă mintea rea,
 Iubească-mi-l cine-a vrea
 Eu mi-am iubit partea mea!

ȘTIRI.

Despărțământul „Orăștie” și-a ținut adunarea cercuală în Geoagiul-de-jos la 28 Iulie a. c. sub prezidiul directorului, dl Ioan Popovici. Dl Const. Baicu a ținut o prelegere despre pomărit. S'a înființat o agentură și o bibliotecă populară în Geoagiu. Agenturi mai are desp. în Romos și Rapoltul-mare. În cursul anului s'au ținut în total 10 prelegeri cu ajutorul Reuniunii economice din Orăștie anume: în Vinerea: C. Baicu: Folosul pomăritului și b) Sădirea pomilor; I. Popovici: c) Folosul învățaturii și bibliotecelor; I. Moța: d) Neamul românesc. În Romoșel: I. I. Lăpădatu: e) Despre Asociațiune și Reuniunea economică; C. Baicu; f) Folosul pomăritului; I. Moța: g) Neamul românesc; În Mada: G. Todică: h) Robia economică; I. Popovici: i) Folosul pomăritului și j) Neamul românesc. Directorul a mai ținut 2 prelegeri și pe teritoriul desp. „Hațeg”.

Despărțământul „Zernești” și-a ținut adunarea din a. c. în Poiana Mărului sub prezidiul d-nului Dr. Iancu Meșianu, dir. desp., care a vorbit despre scopul Asociațiunii, iar dl inv. Nicolae Ilie: Despre unire și armonie. Din raportul comitetului se vede că desp. a participat în mod însemnat la adunarea generală din Brașov și tineretul la petrecerea populară de acolo. În cursul anului s'au ținut 8 prelegeri populare în comune. În Tohanul vechiu s'a înființat în legătură cu aceste prelegeri o tovărășie pentru asigurarea vitelor. Prelegerile s'au ținut gratuit; desp., fie zis spre lauda lui, n'a reflectat nici în acest an la ajutor dela centru. S'a înființat o agentură în comuna Holbav, având acum desp. 4 agenturi. În Tohanul vechiu și Holbav s'a înființat și câte o bibliotecă a agen-turii. „Țara Noastră” a fost desfăcută pe teritoriul desp. în vre-o 30 ex. În budgetul anului viitor s'au prevăzut 3 premii, pentru: pomărit, legumărit și stupărit.

Desp. „Deva” a aranjat prelegeri din stupărit în comunele: Checichedaga, Leșnic, Sânt-Andreș și Sântohalma; prelegător a fost dl Aug. Degan, inv. dirig., specialist în ramul stupăritului. Adunarea cercuală se va ține în Deva la 11 Sept. a. c.